

บทที่ 2

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย

ความหมาย

สินค้าหัตถกรรมไทย

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้ให้ความหมายของคำว่า หัตถกรรมไว้ว่า "การทำด้วยมือ การช่าง"

สหพันธ์เพื่อการพัฒนาสินค้าหัตถกรรมที่ใช้ประโยชน์ได้ (Federation for the Development of Utilitarian Handicrafts, FEDEUH) ให้ความหมายของคำว่าสินค้าหัตถกรรม ว่า "เป็นสิ่งประดิษฐ์ด้วยมือจากวัสดุธรรมชาติที่ใช้ความชำนาญ ศิลปะ"¹

ดังนั้นเมื่อขยายความให้ความหมายกว้าง ๆ ถึงสินค้าหัตถกรรมไทยแล้วจะมีความหมายครอบคลุม การประดิษฐ์ประดอย ตัดแปลง ปรงแต่ง แปรสภาพ วัสดุกับด้วยมือให้เป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ใช้สอยได้ ซึ่งตามความหมายนี้ แรงงานส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานคนไม่มีการใช้เครื่องจักรเครื่องมือที่ทันสมัยแต่อย่างใด อาศัยฝีมือเป็นสำคัญ แต่เนื่องจากปัจจุบันสินค้าหัตถกรรมไทยบางชนิดได้มีการพัฒนาการผลิตขึ้น เพราะมีการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศต้องการการผลิตจำนวนมากด้วยความรวดเร็ว จึงได้มีการนำเครื่องจักรเครื่องมือเข้ามาใช้ในการผลิตบางชิ้นตอนด้วย ทำให้การผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยเข้าข่ายเป็นอุตสาหกรรมประเภทหนึ่ง เรียกว่า หัตถอุตสาหกรรม

¹ วนิดา ลาวณิชย์ทักษิณ "หัตถกรรมพื้นบ้าน" วารสารอุตสาหกรรมสาร (ม.ย.2523)

ประเภทสินค้าหัตถกรรมไทย อาจแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ตามวัสดุที่ใช้ซึ่งทางกอง
สิ่งเสริมหัตถกรรมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ได้จัดแบ่งประเภทไว้มี 35 ประเภท คือ

1. เครื่องทองลงหิน
2. พระพุทธรูปหล่อ
3. รูปประดับและของที่ระลึกหล่อด้วยโลหะ
4. รูปประดับหล่อด้วยซีเมนต์ และพลาสติกเตอร์
5. เครื่องทองรูปพรรณ
6. เครื่องเงิน
 - 6.1 เครื่องประดับเงิน
 - 6.2 เครื่องเงินรูปพรรณ
7. เครื่องถมและเครื่องลงยา
8. เครื่องเย็บ ลาน บัก
 - 8.1 ผลิตภัณฑ์เย็บปักถักร้อย
 - 8.2 กระเป๋าตักด้วยป่านครันารายณ์
 - 8.3 ผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์ด้วยหางจอน
 - 8.4 รองเท้าแตะกก
 - 8.5 หมวกและพื้ทำด้วยใบลานปักด้วยฟาง
 - 8.6 ตระกร้าหวายปักด้วยฟาง
 - 8.7 พรม (เชือกกระสอบ) หมวกสานด้วยใบลานหรือใบสับปะรด
9. เครื่องหนัง
10. ผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก
11. พรม (ทอจากเส้นใยมะพร้าว, ใยปอ)
12. ผ้าทอยกดอก

- 12.1 ผ้ายกดอก ผ้ายัตินจก ผ้ายับข่าวเขา
- 12.2 ผ้ายโหมยกดอก
13. ผ้ายโหมทิมพ์ โล่รงปาเต๊ะ
14. ตุ๊กตาไทย ตุ๊กตาทำด้วยกระดาษสี ตุ๊กตากระดาษฟาง
15. เครื่องเฮิน
16. เครื่องมุก เครื่องเรือนประดับมุก
17. สิ่งประดิษฐ์ด้วยเปลือกหอยและกัลปังหา
18. สิ่งประดิษฐ์ด้วยเขาสัตว์
19. เครื่องไม้แกะสลัก
 - 19.1 ของที่ระลึก
 - 19.2 เครื่องเรือนไม้ เครื่องประดับฝาผนัง
20. เครื่องแกะสลักด้วยงาช้าง
21. หินสับและหินแกรนิตแกะสลัก
22. เครื่องเคลือบดินเผาแบบสังคโลก
23. อัญมณี
24. มูสีไม้ไผ่
25. ม่านประตูลือหรือสิ่งประดับฝาผนังด้วยหลอดไม้
26. สิ่งประดิษฐ์จากรงไหมและผ้ายโหม
27. สิ่งประดิษฐ์จากกุ่มะพร้าวแห้งและกะลามะพร้าว
28. สิ่งประดิษฐ์จากไม้ไผ่ เช่น พวงกุญแจ แก้วน้ำ แลกัน
29. สิ่งประดิษฐ์จากเถาวัลย์, กิ่งไม้
30. สิ่งประดิษฐ์ด้วยแก้ว (เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ ฯลฯ)
31. ดอกไม้และต้นไม้ประดิษฐ์ด้วยผ้า
32. ดอกไม้เทียมทำด้วยขี้ผึ้ง

33. หัวโขน ชฎา

34. วิกหรือข้อมม

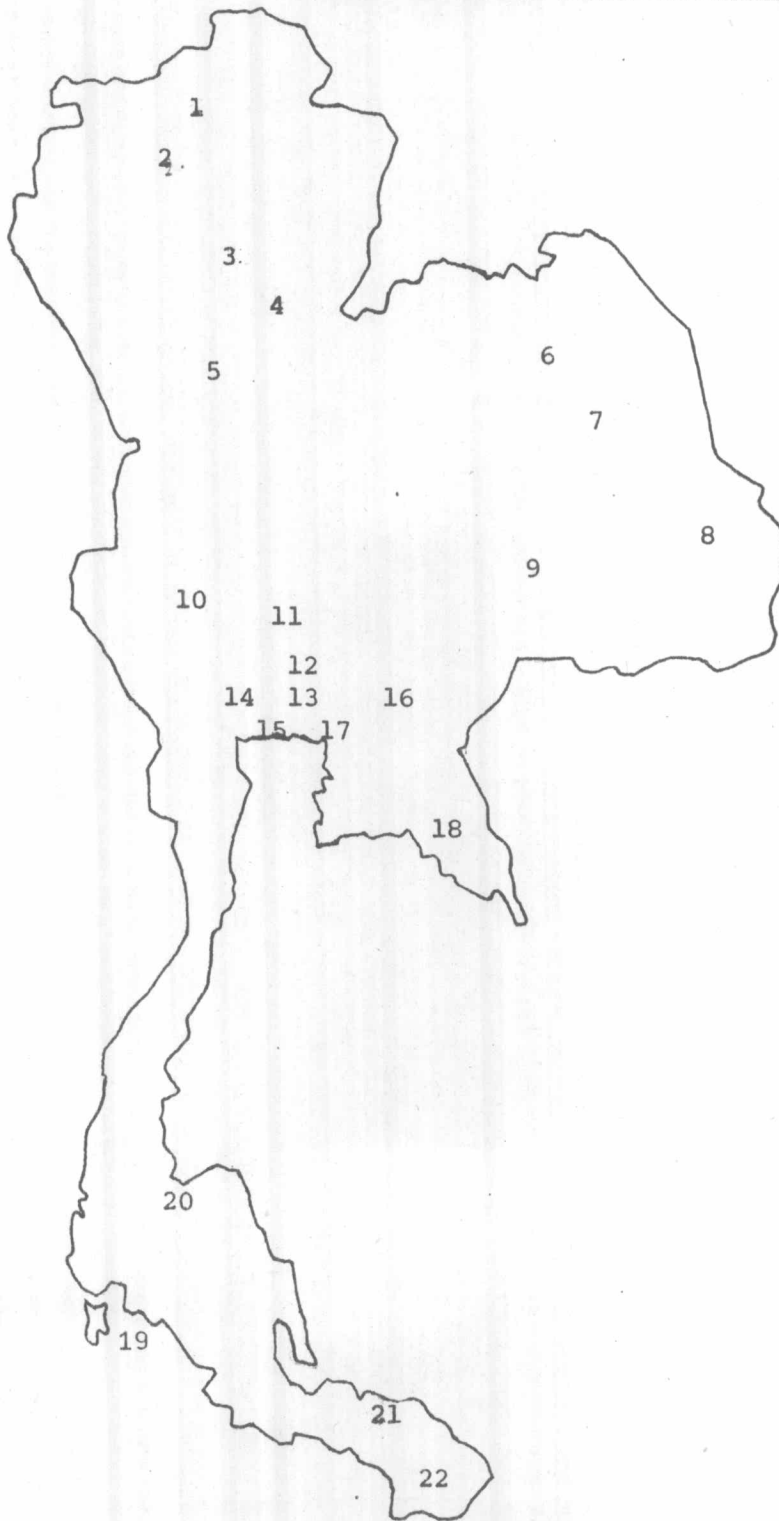
35. ภาพลล

35.1 ภาพลลด้วยหนัง

35.2 ภาพลลด้วยทองเหลือง

แหล่งการผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยมีอยู่ทั่วไป ตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ แหล่งผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยที่สำคัญในภาคเหนือ ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ สิบปาง แพร่ สุโขทัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ จุฬาราชบุรี หนองคาย อุบลราชธานี นครราชสีมา ภาคกลางได้แก่ กาญจนบุรี อ่างทอง อุบลยา กรุงเทพฯ ราชบุรี สมุทรสงคราม ภาคตะวันออกได้แก่ชลบุรี ฉันทบุรี และภาคใต้ได้แก่ ภูเก็ต นครศรีธรรมราช บัตตานี นราธิวาส

แสดงแหล่งการผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยที่สำคัญ

1. เชียงราย
2. เชียงใหม่
3. ลำปาง
- 4.แพร่
5. สุโขทัย
6. อุตรดิตถ์
7. หนองคาย
8. จุฬาราชธานี
9. นครราชสีมา
10. กาญจนบุรี
11. อ่างทอง
12. อโยธยา
13. กรุงเทพฯ
14. ราชบุรี
15. สมุทรสงคราม
16. ปราจีนบุรี
17. ชลบุรี
18. สันทบุรี
19. ภูเก็ต
20. นครศรีธรรมราช
21. บัตตานี
22. นราธิวาส

ที่มา: กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย :

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้ให้ความหมายของคำว่า การส่งเสริมไว้ว่า "เกื้อหนุน หนุนหลัง เชิดชู ทำให้สูงเด่นขึ้น"

ในการศึกษาเพื่อทำวิทยานิพนธ์นี้ จะทำการศึกษาถึงการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยที่เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้อง โดยคำว่า "การส่งเสริม" ในที่นี้ต้องการหมายความถึง

1. การช่วยเหลือทางด้านการผลิต ได้แก่ การช่วยเหลือทางด้านวิชาการและเทคนิค การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ การช่วยเหลือทางการเงิน เป็นต้น
2. การช่วยเหลือทางด้านจำหน่าย ทั้งการจำหน่ายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งไปจำหน่ายต่างประเทศรัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการอำนวยความสะดวกในการส่งออก การจัดให้มีมาตรฐานสินค้าที่เชื่อถือได้ การตั้งคณะกรรมการรักษามาตรฐานสินค้าภายในประเทศรัฐบาลได้จัดให้มีการยกเว้นภาษีวัตถุดิบสำหรับหัตถกรรมบางประเทศ นอกจากนี้ก็มีการตั้งกำแพงภาษีป้องกันมิให้หัตถกรรมต่างประเทศเข้ามาแข่งขัน การห้ามนำเข้าสินค้าบางประเภท เป็นต้น
3. การช่วยเหลือด้านอื่น ๆ เช่น การสำรวจแหล่งผลิต ชื่อผู้ผลิตที่มีมาตรฐานสินค้าแล้ว เผยแพร่ให้ผู้ที่จะติดต่อซื้อขายได้ทราบโดยกว้างขวาง รวมทั้งการรวบรวมตัวอย่างผลิตภัณฑ์นั้น ๆ มาจัดแสดงพร้อมคำอธิบายประกอบให้ทราบทั่วกัน การพิมพ์เอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในการเผยแพร่สินค้าหัตถกรรมออกแจกจ่ายเพื่อกระตุ้นให้มีการซื้อขายมากขึ้น

ในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย กลุ่มเป้าหมายที่จะเป็น "คน" ที่จะรับการส่งเสริมแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. บุคคลธรรมดา ซึ่งได้แก่ประชาชนทั่ว ๆ ไปที่ทำการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าประเภทนี้ โดยมีได้มีการจดทะเบียนการค้า หรือ จดทะเบียนโรงงานไว้กับหน่วยงานของรัฐบาล มีลักษณะเป็นการผลิตหรือจำหน่ายแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน จากการสำรวจและรวบรวมตัวเลขของฝ่ายตลาดกองปฏิบัติการ กรมพัฒนาชุมชน จากข้อมูลที่ได้จากพัฒนาการทั่วประเทศเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2525 ปรากฏว่ามีผู้ประกอบการอาชีพทางการผลิตหรือจำหน่ายหัตถกรรมไทยประมาณ 50,000 ครัวเรือน

ทั่วประเทศ¹

2. นิติบุคคล ซึ่งได้แก่ บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ที่ประกอบการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าประเภทนี้โดยได้จดทะเบียนการค้า หรือ จดทะเบียนโรงงานไว้กับหน่วยงานของรัฐบาล เป็นลักษณะอุตสาหกรรมไทยที่มีคนงาน 7 คนขึ้นไปอยู่ 4,598 โรงงานทั่วประเทศ²

หน่วยงานภาครัฐบาลในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย :

"หน้าที่" ในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยตามนโยบายของรัฐบาล มีหน่วยงานหลายหน่วยที่มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดำเนินการส่งเสริมทั้งที่เป็นการส่งเสริมทางตรงและทางอ้อมที่เห็นได้ชัด เช่น

กรมอาชีวศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในด้านวิชาการที่จะทำการผลิตช่างหัตถกรรมที่มีฝีมือมาสนองความต้องการของธุรกิจผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมไทย

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีอำนาจหน้าที่ในด้านส่งเสริมการผลิตแก่ด้านอุตสาหกรรมและด้านหัตถกรรม

กรมพัฒนาชุมชน มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนในชนบท เพื่อให้อยู่ดีกินดี อาชีพด้านการทำหัตถกรรมเป็นอาชีพหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริม

กรมพาณิชย์สัมพันธ์ มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมการส่งออก

กรมศุลกากร มีอำนาจหน้าที่ในด้านการวางระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับภาษีสินค้าขาเข้าขาออก

¹ กองปฏิบัติการ, กรมพัฒนาชุมชน. รายงานการสำรวจจากพัฒนากรจังหวัดทั่วประเทศ มกราคม 2525

² กองควบคุมโรงงาน, กรมโรงงานอุตสาหกรรม สถิติจำนวนโรงงานทั่วประเทศ รวบรวมถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2524

การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐบาลในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย :

การบริหารงาน ในที่นี้หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย ทางด้านการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย ซึ่งกระบวนการบริหารจะประกอบด้วย¹

1. การวางแผน หมายถึง การตัดสินใจเลือกวิธีการกระทำและสิ่งที่จะต้องปฏิบัติเอาไว้เป็นการล่วงหน้า
2. การจัดองค์การ หมายถึง การรวมกิจกรรมหรืองานที่มีลักษณะเหมือนกันเข้าด้วยกัน เป็นฝ่าย เป็นแผนก หรือเป็นงาน แล้วกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ข้อตกลงจนการ จัดทรัพยากรมนุษย์ตามกระบวนการบริหารบุคคลเพื่อให้มีกำลังคนที่มีประสิทธิภาพสามารถดำเนินงาน ที่ต้องการได้
3. การวินิจฉัยสั่งการ หมายถึง การอำนวยความสะดวกหรือการมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับ- บัญชารับผิดชอบไปดำเนินการ โดยมีการใช้ทักษะ (Skill) และ ความเป็นผู้นำ (Leadership) ซึ่งเป็นเทคนิคของผู้บริหารที่จะนำงานของบุคคลทุกส่วนในองค์การให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยต้องมีการตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์เป็นพื้นฐาน
4. การควบคุม หมายถึง การวัดผลโดยจะนำผลการปฏิบัติงานมาเปรียบเทียบกับแผนที่ วางไว้ว่ามีความแตกต่างกัน ดีกว่าหรือด้อยกว่า แล้วจะปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้อย่างไร

ความเป็นมาในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย

ประเทศไทยโดยธรรมชาติและโดยลักษณะแห่งภูมิประเทศเป็นประเทศกสิกรรม เมื่อมองย้อนกลับไปในอดีตจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมของไทยมีมาแต่โบราณแล้วในลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือนโดยเฉพาะประเภทหัตถกรรม เช่น การทำสิด ทำดาบ ทำเครื่องมือกสิกรรม การเลี้ยง

007131

¹ รงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2523) หน้า 60-70

ไหม ล่าวไหม การปั่นด้ายทอผ้า การทำเครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องปั้นดินเผา เหล่านี้
เป็นต้น โดยเริ่มต้นทำกันเฉพาะสำหรับใช้ในครัวเรือนและใช้ภายในประเทศต่อมาภาวะการเป็นอยู่
เจริญขึ้น การอุตสาหกรรมเหล่านี้ก็เจริญเติบโตขึ้นตามลำดับ มีการผลิตเพื่อการส่งออกไปจำหน่าย
ต่างประเทศ และผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าสินค้าบางชนิดด้วย¹

ในด้าน การส่งเสริมกิจการอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยนั้น มีมานานแล้ว เท่าที่
มีหลักฐานปรากฏพบว่าตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีการส่งเสริม
หัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผา ซึ่งมีชื่อว่า "เครื่องสังคโลก" โดยการนำช่างผู้ชำนาญจาก
ประเทศจีนเพื่อฝึกสอนช่างคนไทย ในสมัยต่อมาที่มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมไทย
นี้กันบ้าง แต่ก็ทำกันไม่จริงจังนัก เมื่อได้มีการติดต่อการค้ากับต่างประเทศในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่ง
กรุงรัตนโกสินทร์ สินค้าหัตถกรรมไทยต่าง ๆ ได้ถูกนำมาเป็นสินค้าออกของไทย นำรายได้มาสู่
ประเทศและเริ่มทำให้สินค้าหัตถกรรมไทยเป็นที่รู้จักกันดีในสังคมนานาชาติ ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงมี
พระราชดำริ เกี่ยวกับการส่งเสริมหัตถกรรมไทย ดังที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์ว่า

"แต่กรุงไทยศิวิไลซ์กันเพื่อนบ้าน

สิ่งมีช่างชำนาญวิเลธา

ทั้งช่างปั้นช่างเขียนเพียรวิชา

อีกทั้งช่างสถาปนากฎทำนอง

ทั้งช่างรูปพรรณสุวรรณภิก

ช่างประดิษฐ์รัชดาสิ่งจำต้อง

อีกช่างถมลายสักขณะจำลอง

อีกช่างช่างเชิงรัตนปกร

¹ รัตน์นะ อุทัยผล, หัตถกรรมประจำถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, 2523)

ควรไทยเร่งช่วยบำรุงวิชาช่าง
 เครื่องล้าอาจค์แบบไทยลโมลร์
 ช่วยบำรุงช่างไทยให้ถาวร
 อย่าให้หย่อนกว่าเขาเราจะอาย

อันของชาติไพร่ช่างศตลรร
 เป็นหลายอย่างต่างพรรณเข้ามาขาย
 เราต้องซื้อหลากหลากและมากมาย
 ต้องใช้ทรัพย์ลู่ร่อยล่ำเป็นกำยกอง

แม้พวกเราชาวไทยตั้งใจช่วย
 เอออานวยช่างไทยให้เข้าช่อง
 ช่างคงใฝ่ใจผูกถูกทำนอง
 และทำของงามงามขึ้นตามกาล

เราช่วยช่างเหมือนอย่างช่วยบ้านเมือง
 ให้ประเทศไทยให้ไพศาล
 ล่มเป็นเมืองใหญ่โตมโหฬาร
 พอไม่อายเพื่อนบ้านจึงจะดี "

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในพ.ศ. 2475 บทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรม-
 ไทยของรัฐบาลปรากฏอยู่ในหลักเศรษฐกิจ โดยรัฐมนตรีนโยบายที่จะพัฒนาส่งเสริมราษฎรให้มีอาชีพเป็น
 ปกแผ่นมั่นคง งานอุตสาหกรรมซึ่งรวมถึงอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมเป็นวิสาหกิจอย่างหนึ่งที่รัฐจะ
 พัฒนาส่งเสริมตามหลักเศรษฐกิจนั้นด้วย รัฐบาลได้ตราพระราชบัญญัติจัดการกู้เงินในประเทศเพื่อการ
 อุตสาหกรรม พ.ศ. 2505 และใน พ.ศ. 2506 ได้เริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่ง-
 ชาติขึ้นเป็นฉบับแรก บทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของรัฐบาลมีปรากฏชัดเจนอยู่ในแผน
 พัฒนา ฉบับที่ 2 (2510-2514) ในส่วนที่กล่าวถึงการอุตสาหกรรมโครงการอุตสาหกรรมขนาด-
 ย่อม ระบุว่า รัฐจะ

"...บริการด้านตลาดสำหรับสินค้าอุตสาหกรรมและหัตถกรรมไทยเร่งจัดหาอุปกรณ์
จัดให้มีการฝึกอบรมด้านวิชาการ ให้บริการด้านตลาด ช่วยบริการด้านการส่งออกให้บริการด้านวิจัย
และพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการออกแบบให้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อช่วยโฆษณาเผยแพร่ทั้งในและ
นอกประเทศ..."

โดยนัยของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 2 ดังกล่าวนี้เองเป็นที่มาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง
ในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย คือ กองส่งเสริมหัตถกรรมไทย สังกัดกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
กระทรวงอุตสาหกรรม

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (2515-2519) การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของหน่วยงาน
ภาครัฐบาลทวีความสำคัญมากขึ้น ดังที่ระบุในส่วนโยบายด้านเศรษฐกิจ เรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมว่า

"... รัฐจะให้การส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดย่อมเพื่อใช้เป็นพื้นฐานของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่
และการส่งเสริมหัตถกรรมเพื่อการส่งออกยังคงเป็นนโยบายที่สำคัญและมีแนวทางที่จะขยายการ
ส่งเสริมในด้านวิชาการ การเพิ่มผลผลิต การอบรม และการช่วยเหลือทางการเงินให้กว้างขวาง
ยิ่งขึ้นต่อไป ... "

และในด้านการพาณิชย์และบริการได้ระบุว่า

"... รัฐจะจัดให้มีการศึกษา วิจัยการผลิต การตลาดของสินค้าแต่ละประเภท เพื่อ
ประโยชน์ในการวางแผนการผลิต การตลาด ตลอดจนการส่งออกของสินค้านั้นให้มีประสิทธิภาพและ
ประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ... เพิ่มสัมรรถนะในการตลาดต่างประเทศ เพื่อหาทางจำหน่าย
ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในประเทศให้มากขึ้น และจัดให้มีบริการ
และมาตรการช่วยเหลือการส่งออก อำนวนความละดวกในเรื่องภาษีอากร ตลอดจนระเบียบ
ของผู้ส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศให้รัดกุมและสะดวกยิ่งขึ้น ... "

จะเห็นได้ว่าตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 นี้ มีหน่วยงานภาครัฐบาลหลายหน่วยงานที่เข้ามา
มีบทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย คือ กรมพาณิชย์สัมพันธ์ กรมการค้าต่างประเทศ และ
กรมศุลกากร เป็นต้น

ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 (2520-2524) แผนพัฒนาฯ ฉบับนี้เป็นฉบับแรกที่ใช้การวางแผน
ในเชิงปริมาณด้วย ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมได้กำหนดเป้าหมายการส่งออกสินค้า
อุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมให้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.9 และจัดมาตรการทางด้านภาษีการปรับ-
ปรุงบริการของรัฐในด้านที่เกี่ยวกับการตั้งกำแพงภาษี การห้ามนำเข้าหรือส่งออกสินค้าต่าง ๆ ให้มี
ความคล่องตัวยิ่งขึ้น

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (2525-2529) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยไว้ใน
ส่วนแผนพัฒนาอุตสาหกรรมว่า

" ... เป้าหมาย การปรับโครงสร้างและการพัฒนาอุตสาหกรรมให้มา เป็นการส่งออกมาก
ขึ้น เพื่อช่วยลดดุลการค้า .. " และเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรม
ระบุว่า " .. กำหนดให้มูลค่าการส่งออกขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปี และพยายามให้ได้ถึง-
ร้อยละ 25 ต่อปี โดยเร่งรัดอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าขึ้นรูปมาให้ เป็นสินค้าสำเร็จรูป เช่น อาหาร
แปรรูป ยัณมณี เครื่องเรือน ผลิตภัณฑ์จากยาง หนัง และไม้ ... " โดยกำหนดมาตรการ
ต่าง ๆ ไว้ อาทิ การปรับอัตราภาษีศุลกากร ภาษีการค้า การให้สิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการ
ลงทุน การช่วยเหลือทางการเงิน เทคโนโลยี และระเบียบกฎหมาย

สาเหตุของการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย

สภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมมีดังนี้¹

1. เครื่องมือและอุปกรณ์ในการผลิตส่วนมากเป็นเครื่องมือแบบง่าย ๆ เมื่อก่อนเคยใช้มา
อย่างไรก็คงใช้อยู่จนทุกวันนี้ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง เช่น เครื่องมือในการทำเครื่องปั้นดินเผา

¹ รัตน์ อุทัยผล, หัตถกรรมประจำถิ่น, หน้า 17-18

เครื่องพิมพ์เชือกแบบฮาเกอบางปะหัน จังหวัด อุดรธานี เครื่องมือทำกระดาษสา ที่อำเภอสนักแกมพะ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

2. วัตถุประสงค์ที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นนั้น ๆ หรือว่าประกอบในแหล่งที่ใกล้กับวัตถุประสงค์ เมื่อวัตถุประสงค์ก็ต้องไปซื้อจากท้องถิ่นอื่น ทำให้ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายขนส่งวัตถุดิบที่นำมาทำการผลิต

3. ปริมาณหรือจำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมประเภทหัตถกรรมนี้ พบว่าการประกอบหัตถกรรมบางประเภทมีจำนวนผู้ประกอบการเพิ่มมากขึ้น เช่น เครื่องเรือนไม้ เฟอร์นิเจอร์หวาย แต่หัตถกรรมบางประเภทผู้ประกอบการลดจำนวนน้อยลงกว่าเดิม เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผาในบางท้องที่ เช่น จังหวัดนนทบุรี เมื่อก่อนมีผู้ทำกันมากแต่ปัจจุบันเหลือจำนวนน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะมีสินค้าหรือสิ่งประดิษฐ์ประเภทอื่น ๆ เข้ามาแทนที่มีคุณภาพดีทนทานกว่าและราคาถูกกว่าจึงทำให้ผลผลิตหัตถกรรมไทยบางประเภทจำหน่ายได้น้อย ผู้ประกอบการก็พากันเลิกไป

4. ผู้ประกอบการส่วนมากไม่มีหัวหน้าการค้า ขาดความรู้ในด้านตลาดทำให้เสียเปรียบพ่อค้าคนกลางและตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพ่อค้าเหล่านี้

5. ขาดเงินลงทุนที่จะทำให้การผลิตและการจำหน่ายดีขึ้น

จากสภาพทั่วไปดังกล่าวมานี้เป็นอุปสรรคทำให้หัตถกรรมไทยไม่ได้พัฒนาไปเท่าที่ควร สินค้าหัตถกรรมไทยแม้ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าเบ็ดเตล็ดแต่ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเราอยู่ไม่น้อย เป็นสินค้าที่เรียกได้ว่าเป็นของดีของไทยเป็นสิ่งที่แสดงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันที่มีระดับสูงของไทย ทั้งยังมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วย ปัญหาและอุปสรรคของอุตสาหกรรมประเภทนี้จะมีความแตกต่างกันตามชนิดและประเภทสินค้า และอาจแบ่งปัญหาได้เป็น 2 ชนิด คือ ปัญหาที่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ซึ่งได้แก่ปัญหาเนื่องจากปัจจัยภายในที่กิจการสามารถควบคุมได้อย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่งคือ ปัญหาที่ธุรกิจไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ต้องได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากบุคคลอื่นซึ่งในส่วนนี้เองรัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของหน่วยงานภาครัฐบาล มีวัตถุประสงค์สำคัญที่พอสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อเป็นการบำรุงรักษาและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติให้ดำรงสืบต่อไป และแพร่หลายไปยังสังคมนานาชาติ
2. เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพแก่ประชาชน ให้มีอาชีพเป็นปึกแผ่นมั่นคงมีรายได้พอที่จะเลี้ยงชีพและครอบครัวได้ตามสมควร

สาเหตุของการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยของหน่วยงานภาครัฐบาล คือ

1. กิจการในด้านการผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว หรืออุตสาหกรรมขนาดย่อม มีขีดจำกัดในด้านเงินทุน ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านการส่งออก และการตลาด รัฐจึงจำเป็นต้องเข้าช่วยเหลือแนะนำและให้คำปรึกษาหารือ
2. การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยจะเป็นพื้นฐานช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอันจะนำมาสู่ความมั่นคงของประเทศ

บทบาทของรัฐในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย¹

1. การส่งเสริมการผลิต

1.1 บริการส่งเสริมเทคนิคการผลิต โดย

- (1) บริการให้คำแนะนำด้านเทคนิควิชาการ และนำผลการวิเคราะห์วิจัยเผยแพร่ให้แก่ผู้ประกอบการผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยทราบ
- (2) บริการให้คำแนะนำในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ต้องการของตลาดและความนิยมของตลาดในต่างประเทศ

¹ คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน รายงานผลการศึกษาเรื่องหัตถอุตสาหกรรม หน้า 3-5

(3) โครงการจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ เมื่อจำหน่ายให้ในราคาถูกหรือ
นำไปช่วยเหลือแก่ผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมในชนบทซึ่งทำการผลิตในลักษณะอุตสาหกรรมในครัวเรือน

(4) โครงการเร่งรัดการผลิตที่รัฐเข้าไปช่วยเหลือด้านเทคนิคการผลิต
และการจำหน่ายโดยตรง

1.2 การกำหนดมาตรฐานสินค้าหัตถกรรมไทย

(1) การกำหนดมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานอุตสาหกรรม
สำนักงานมาตรฐานสินค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้ครอบคลุมถึงสินค้าหัตถกรรมไทยบาง
ประเภท เช่น มาตรฐานผ้าไหมไทย มาตรฐานเครื่องเงินและเครื่องถมไทย

(2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
ประเภทของที่ระลึกว่าจะจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว และได้ให้เครื่องหมายมาตรฐานด้วย

1.3 การฝึกอบรมแรงงาน

รัฐได้ให้บริการฝึกอบรมแรงงานที่อยู่ในกิจการอุตสาหกรรม ประเภทหัตถกรรม
ทั้งในระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือน และระดับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อมเพื่อฝึกอบรม เพิ่มทักษะ
คุณภาพ และยกระดับฝีมือแรงงาน ซึ่งได้ครอบคลุมไปถึงกิจการเลี้ยงไหม อุตสาหกรรมทอผ้าไหม
เฟอร์นิเจอร์ เครื่องหมาย สักลาน เศียรระโนเพชรพลอย เครื่องเงิน เครื่องปั้นดินเผา รม
เครื่องประดับ ของชำร่วย ผลิตภัณฑ์หนัง ดอกไม้ประดิษฐ์ เครื่องเขิน และการทอผ้าฝ้ายในท้องถิ่น
ชนบท ปัจจุบันมีหน่วยงานดำเนินการอยู่หลายหน่วยงาน คือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมพัฒนา
ชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ สำนักรงเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมราชทัณฑ์ และอื่น ๆ

1.4 การกำกับการขยายการผลิตและการส่งเสริมการลงทุน

(1) ในช่วงปี 2522-2523 กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีประกาศห้ามขยาย
โรงงานประเภทหัตถกรรมเฉพาะโรงงานทอผ้าเท่านั้น ซึ่งครอบคลุมถึงการทอผ้าของโรงงาน
ขนาดเล็กในชนบท เพื่อมิให้การผลิตขยายเกินความต้องการในประเทศ

(2) คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ส่งเสริมการลงทุนในหัตถอุตสาหกรรมประเภทเฟอร์นิเจอร์ เครื่องไม้แกะสลัก ผ้าฝ้าย ผ้าไหม และดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น นอกจากนี้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ให้การส่งเสริมแก่บริษัทการค้าระหว่างประเทศ (Trading Company) เพื่อให้มีส่วนร่วมในการหาตลาดให้แก่สินค้าหัตถกรรมไทยประเภทต่าง ๆ ด้วย

1.5 การช่วยเหลือทางการเงิน

รัฐได้ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยโดยผ่านทางสำนักงานธนกิจเพื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม แต่ในปัจจุบันการให้สินเชื่อแก่ผู้ผลิตสินค้าหัตถกรรมไทยยังมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมขนาดย่อมประเภทอื่น ๆ และการให้สินเชื่อแก่หัตถอุตสาหกรรมยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงหัตถกรรมทุกประเภท ในบางพื้นที่ในเขตดำเนินการของสำนักงานธนกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อมยังไม่ทั่วถึง

1.6 การควบคุมการนำเข้าและส่งออกผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

ก. กระทรวงการคลัง มีมาตรการเก็บอากรขาเข้า ควบคุมการนำเข้า และการนำออกสินค้าหัตถกรรมไทย ดังต่อไปนี้

- (1) เก็บอากรขาเข้าเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ สำหรับสินค้าหัตถกรรมบางประเภท เช่น เครื่องปั้นดินเผา ถ้วยชามเซรามิค ผ้าฝ้าย ผ้าไหม อัญมณี และ พรม
 - (2) เก็บอากรขาเข้าเส้นไหมยืน เพื่อให้มีการใช้วัตถุดิบในประเทศ
 - (3) ลดอากรขาเข้าหนังสือ เพื่อช่วยเหลือผู้ผลิตในประเทศ
 - (4) ควบคุมการนำเข้าโลหะมีค่า ซึ่งนำไปใช้ในการผลิตตัวเรือนอัญมณี
- ได้แก่ ทองและเงิน และควบคุมอัญมณีที่มีค่าของนักท่องเที่ยว โดยจำกัดมูลค่า

ข. กระทรวงพาณิชย์ ได้มีบทบาทในการนำเข้าและส่งออกวัตถุดิบและสินค้า
หัตถกรรมไทยดังต่อไปนี้

- (1) ห้ามนำเข้าเส้นไหมดิบและเส้นไหมสำเร็จรูป เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจาก
กระทรวงพาณิชย์
- (2) เส้นไหมยี่ห้อที่ใช้เป็นวัตถุดิบในการทอผ้าและต้องนำเข้า กระทรวงพาณิชย์
กำหนดให้ผู้นำเข้า จะต้องซื้อเส้นไหมยี่ห้อในประเทศในอัตราส่วนที่กำหนดและในราคาที่ทางราชการ
กำหนด โดยมอบหมายให้ร้านนารายณ์ภักดิ์เป็นผู้จำหน่ายแทนผู้ผลิตไหมดิบในประเทศ
- (3) ห้ามส่งออกไม้แปรรูปซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเฟอร์นิเจอร์เพื่อให้มี
ไม้พอกับการผลิตในประเทศ และป้องกันการทำลายป่าไม้
- (4) กรมการค้าต่างประเทศได้จัดระเบียบสิ่งทอส่งออกโดยจัดสรรโควตาให้
ผู้ส่งออกไปยังประเทศที่จำกัดการนำเข้า

ค. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้เก็บค่าธรรมเนียมพิเศษ
(Surcharge) เครื่องบินเหมาที่นำเข้าเพื่อช่วยเหลือผู้ผลิตในประเทศ และประกาสยกเลิกค่า-
ธรรมเนียมเดินผ่านเพื่อช่วยเหลือผู้ส่งออกเสื้อผ้าสำเร็จรูป

2. การส่งเสริมการค้า การตลาดในประเทศและต่างประเทศ

2.1 บริการจัดแสดงสินค้า นิทรรศการ โดยอำนวยความสะดวกในการบริการ
สถานที่จัดจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยในประเทศโดยกรมพาณิชย์สัมพันธ์ และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

นอกจากนี้กรมพาณิชย์สัมพันธ์ยังมีการจัดแสดงสินค้าหัตถกรรมไทยในต่างประเทศ
เป็นครั้งคราว รวมทั้งศูนย์พาณิชย์กรรมในต่างประเทศยังได้จัดแสดงตัวอย่างสินค้าแบบถาวร ซึ่งรวม
ทั้งตัวอย่างสินค้าหัตถกรรมด้วย

2.2 ร้านไทยอุตสาหกรรม (นารายณ์ภักดิ์) เป็นหน่วยงานที่เผยแพร่และจำหน่ายสินค้า
ประเภทหัตถกรรม โดยเฉพาะสินค้าที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมให้การส่งเสริม

2.3 บริการให้ข่าวสารทางการตลาดสินค้าหัตถกรรมไทย แก่ผู้ผลิต ผู้ค้าในประเทศ
และผู้ส่งออก รวมไปถึงการติดต่อทางการตลาดให้ด้วย เช่น การดำเนินงานของศูนย์บริการส่งออก

กรมพาณิชย์สัมพันธ์ และการดำเนินการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยเพื่อการส่งออกของกองส่งเสริม
หัตถกรรมไทย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

2.4 บริการให้ข้อมูลการค้าและแนะนำ การฝึกอบรม และสัมมนาผู้ส่งออกสินค้า
หัตถกรรม และการส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ส่งออกเพื่อต่อรองกับผู้ซื้อในต่างประเทศ โดยศูนย์บริการ
ส่งออก และการบริการข้อมูลทางการค้าอาจได้รับโดยตรงจากสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศและ
ศูนย์พาณิชย์กรมในต่างประเทศ

2.5 กรมการค้าต่างประเทศซึ่งมีหน้าที่จัดระเบียบการค้าและเจรจาการค้า 2 ฝ่าย
ในส่วนที่เกี่ยวกับสินค้าหัตถกรรมไทยก็ได้เจรจาปรับโควตานำเข้ากับประเทศที่จำกัดการนำเข้าผลิตภัณฑ์
ผ้าไหมและผ้าฝ้ายจากไทย การเจรจาเรื่องสิทธิประโยชน์ทางการค้าด้านสินค้าหัตถกรรมไทยกับประเทศ
ต่าง ๆ เพื่อขยายการส่งออกให้มากขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย

การที่รัฐเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทย มีผลทำให้การผลิตและ
การจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมไทยแพร่หลายมากขึ้น โดยเฉพาะทางด้านการส่งออกปรากฏว่าในช่วง
10 ปีที่ผ่านมา มูลค่าการส่งออกสินค้าหัตถกรรมไทยได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ (ดูตารางที่ 2.1) ประโยชน์
ที่ได้รับจากการส่งเสริมหัตถกรรมไทยที่สำคัญมีดังนี้

ทางด้านเศรษฐกิจ

การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมไทยมีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจโดยส่วนรวม 4 ด้านด้วยกันคือ
การเพิ่มรายได้ มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ การส่งออก และการจ้างงาน ดังข้อสรุปต่อไปนี้

1. เพิ่มรายได้

สินค้าหัตถกรรมไทยเป็นสิ่งที่ทำให้มีการเพิ่มรายได้แก่ผู้ประกอบการและแรงงาน
ทั้งในชนบทและในเมือง ทางด้านชนบทมีรายได้เพิ่มจากการประกอบการผลิตสินค้าหัตถกรรมในท้องถิ่น
เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในระยะนอกฤดูการผลิตทางเกษตรกรรม

2. มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ค่าจ้างและเงินเดือน ค่าเช่า ค่าเสื่อมราคา และภาษีทางอ้อมสุทธิ ในปี 2522 สินค้าประเภทหัตถกรรม 12 ประเภทก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจถึง 3333.22 ล้านบาท ลดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.1 ของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมทั้งหมด¹ (ดูตารางที่ 2.2 และ 2.3)

3. การส่งออก

ปัจจุบันสินค้าหัตถกรรมไทย เป็นที่นิยมในหมู่ชาวต่างประเทศที่เจริญทางวัตถุและอุตสาหกรรม ลูกค้านำเข้าส่วนใหญ่ที่สั่งซื้อสินค้านี้ไปจำหน่ายประจำเป็นลูกค้าจากประเทศต่าง ๆ ในยุโรป และสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ (ดูตารางที่ 2.1) การส่งออกสินค้าหัตถกรรมไทยมีผลช่วยในเชิงบรรเทาการขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงินของประเทศ

4. การจ้างงาน

ลักษณะการผลิตสินค้าหัตถกรรมจำเป็นต้องใช้แรงงานจำนวนมาก (Labor Intensive) ทำให้เกิดการจ้างแรงงานในการผลิตสูง (ดูตารางที่ 2.4) จึงเป็นการเหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนา เพราะจะเป็นการสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มุ่งส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานคนมาก เพื่อให้การจ้างงานในสาขาอุตสาหกรรมขยายตัวในระดับสูงขึ้น

¹ คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน รายงานการศึกษา

ทางด้านสังคม

สินค้าหัตถกรรมไทยมีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยเฉพาะในท้องถิ่น หรือ
อุตสาหกรรมในระดับอุตสาหกรรมในครอบครัว และอุตสาหกรรมขนาดย่อมใน 3 ด้าน คือ

1. การใช้เวลารว่างให้เป็นประโยชน์ ชาวชนบทที่เป็นผู้ประกอบการหรือแรงงานรับ-
จ้างสามารถใช้เวลารว่างนอกฤดูการทำงานมาประดิษฐ์สิ่งของขึ้นเพื่อการจำหน่าย และสำหรับคนที่ว่ ๆ
ไป การผลิตหัตถกรรมจะเป็นงานอดิเรกที่ทำให้ได้รับความเพลิดเพลินเจริญใจ
2. ด้านวัฒนธรรม สินค้าหัตถกรรมเป็นการแสดงออกถึงศิลปหัตถกรรมประจำชาติ
3. ด้านการศึกษา ทำให้เกิดมีการอบรมวิชาอาชีพขึ้นเพื่อเพิ่มทักษะและหาความรู้ในการผลิต
และประดิษฐ์สินค้าหัตถกรรม

ตารางที่ 2.1

แสดงสถิติการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมไทยแยกตามประเภทสินค้า (ม.ค.-ก.ย.)

ล้านบาท

ลำดับที่	ประเภทอุตสาหกรรม	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519	2520	2521	2522	2523
1	เครื่องหนัง	0.9	1.6	5.0	10.9	20.2	19.9	45.9	42.0	82.6	111.8	171.6
2	เครื่องใช้ที่ทำด้วยไม้ม	18.0	33.0	72.6	135.8	168.2	206.9	345.0	424.4	536.9	325.9	383.2
3	เครื่องสักล่าน (หวาย/ไม้ไผ่)	0.8	0.8	4.1	16.9	32.6	12.0	28.3	35.1	45.9	76.7	64.4
4	เครื่องเรือน (หวาย/ไม้)	0.4	0.9	3.0	30.0	70.3	62.8	71.5	108.4	200.1	378.2	301.4
5	ผ้าไหมและผลิตภัณฑ์จากไหม	43.9	35.2	33.0	44.8	45.6	41.9	47.1	57.6	75.6	100.0	248.3
6	ยัญณี (ที่เสียบระโขนแล้ว)	118.3	225.5	376.4	630.6	760.4	781.8	863.7	1045.9	1699.1	2230.5	1980.1
7	เครื่องเงิน	10.1	13.7	22.3	34.5	55.5	69.6	111.0	142.2	248.8	366.2	271.8
8	เครื่องรูปพรรณ	9.6	10.9	13.5	51.8	46.1	53.9	44.2	90.0	215.8	278.2	243.6
9	เครื่องเพชรพลอยเทียม	1.7	2.2	4.2	5.9	11.1	8.6	19.3	22.2	42.9	45.8	37.8
10	เครื่องปั้นดินเผา	1.0	0.9	3.6	3.7	4.4	17.3	6.7	12.9	20.2	34.6	24.1
11	เครื่องทองลงหิน	15.0	12.5	18.8	30.0	37.1	42.5	49.4	59.1	77.9	93.0	80.3
12	เครื่องใช้ที่ทำด้วยโลหะ	1.3	0.6	1.4	8.9	16.4	12.8	11.1	19.2	31.8	58.7	45.8
13	ผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์จากผ้าฝ้าย	1.3	4.1	12.0	40.4	47.9	52.8	83.8	78.2	75.7	97.2	73.1
14	พรหม	0.03	0.4	0.6	1.9	4.0	8.9	9.8	23.9	20.8	33.0	34.6
15	ร่ม	0.02	0.03	0.5	0.2	0.2	0.2	0.7	2.5	4.2	7.4	5.6
16	ดอกไม้และดอกไม้ประดิษฐ์	0.3	0.3	0.5	2.2	21.8	24.5	48.8	103.5	120.3	167.7	152.0
17	สิ่งประดิษฐ์จากหิน	0.06	0.08	0.00	0.08	0.05	0.4	1.1	0.9	0.2	0.7	0.5
18	ภาพวาด รูปปั้น รูปแกะสลัก	0.05	2.2	9.7	23.2	52.4	22.6	2.3	5.3	11.9	34.7	23.6
19	ผลิตภัณฑ์จากหอยมุก งา กระจกสัตว์	0.07	0.3	0.5	1.3	1.3	3.3	7.1	9.4	13.9	10.9	6.5
20	เครื่องหัตถกรรมอื่น ๆ	1.3	0.8	1.0	2.1	3.3	3.1	6.9	10.4	11.5	18.0	20.4
	รวม	224.1	346.4	589.8	1074.9	1398.6	1445.6	1703.7	2293.1	3536.6	4829.1	4069.7

ตารางที่ 2.2 มูลค่าเพิ่มสินค้าहतอุตสาหกรรมแยกประเภท 12 ประเภท

ประเภทอุตสาหกรรม	ล้านบาท				
	2519	2520	2521	25.22	สัดส่วน 2522
อุตสาหกรรมเครื่องประดับ	756.48	77.64	1,116.69	1,107.55	33.22
อุตสาหกรรมไหมไทย	31.79	32.39	51.57	77.15	2.31
อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและพรม	59.80	53.00	75.50	105.50	3.16
อุตสาหกรรมเครื่องทองลงหิน	38.78	62.62	73.33	105.96	3.18
อุตสาหกรรมเครื่องเงิน ถมยา	37.70	38.89	41.41	43.95	1.32
อุตสาหกรรมเครื่องเรือนหวาย	1.57	1.86	3.83	16.38	0.49
ไม้ไผ่					
อุตสาหกรรมเครื่องเรือนไม้	595.38	785.60	850.79	1,093.95	32.82
อุตสาหกรรมเครื่องไม้แกะสลัก *	3.93	2.06	2.26	3.77	0.11
อุตสาหกรรมเครื่องเขิน	0.54	0.59	0.54	0.60	0.02
อุตสาหกรรมจักสาน	57.19	62.84	69.75	78.41	2.35
อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา และถ้วยชามเซรามิค	136.55	218.97	446.15	506.80	15.20
อุตสาหกรรมหนังสัตว์	132.59	116.94	212.06	193.20	5.82
รวม	1,832.30	2,153.40	2,943.43	3,333.22	100.00

* มูลค่าเพิ่มของแกะสลักไม้ที่เป็นเครื่องเรือนรวมอยู่ในมูลค่าเพิ่มเครื่องเรือนไม้

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ และกองโครงการเศรษฐกิจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 2.3 มูลค่าเพิ่มสินค้าहतอุตสาหกรรมแยกประเภท 12 ประเภท

(Constant 1972 Price)

ประเภทอุตสาหกรรม	ล้านบาท				Growth rate เฉลี่ยระหว่างปี 2519-2522
	2519	2520	2521	2522	
อุตสาหกรรมเครื่องประดับ	480.33	460.69	610.55	551.02	4.57
อุตสาหกรรมไหมไทย	21.94	20.38	29.86	36.65	16.74
อุตสาหกรรมเสื้อผ้าและพรม	34.80	40.90	56.10	74.80	24.33
อุตสาหกรรมเครื่องทองลงหิน	19.98	23.07	16.88	29.66	13.00
อุตสาหกรรมเครื่องเงิน ถมยา	23.94	23.04	22.64	21.87	- 3.01
อุตสาหกรรมเครื่องเรือนหวาย ไม้ไผ่	1.04	1.11	1.78	6.20	47.51
อุตสาหกรรมเครื่องเรือนไม้	287.07	354.09	349.69	338.89	5.52
อุตสาหกรรมเครื่องไม้แกะสลัก *	2.18	0.86	0.63	1.12	- 21.41
อุตสาหกรรมเครื่องเขิน	0.25	0.25	0.15	0.18	- 10.85
อุตสาหกรรมจักสาน	49.91	48.49	51.86	55.57	3.58
อุตสาหกรรมเครื่องปั้นดินเผา และถ้วยชามเซรามิค	75.65	91.77	124.73	150.56	22.08
อุตสาหกรรมเครื่องหนัง	91.57	76.08	119.07	93.65	0.75

* มูลค่าเพิ่มของแกะสลักไม้ที่เป็นเครื่องเรือนรวมอยู่ในมูลค่าเพิ่มเครื่องเรือนไม้

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ และกองโครงการเศรษฐกิจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 2.4 การจ้างงานของหัตถอุตสาหกรรมบางประเภท

ประเภทของผลิตภัณฑ์หัตถอุตสาหกรรม	การจ้างงานในหัตถอุตสาหกรรมในปี 2518 (พันคน)
1. เครื่องเรือนไม้และหวาย	25.3
2. เพชรพลอยและเครื่องประดับ	18.7
3. เครื่องเรือนเครื่องใช้ทำจากโลหะ	6.1
4. เครื่องปั้นดินเผาและผลิตภัณฑ์เซรามิก	5.7
5. ผลิตภัณฑ์หนัง	3.4
6. ผ้าฝ้าย (เฉพาะที่เป็นหัตถอุตสาหกรรม) และผ้าไหมและผลิตภัณฑ์ไหม	10.0
7. พรมและเสื่อ	1.0
การจ้างงานรวมหัตถอุตสาหกรรม 7 ประเภท	70.2
การจ้างงานรวมทั้งภาคอุตสาหกรรม	1,388.1

ที่มา : รายงานที่ 1-5 และ 7 : Direk Patmasitawat; Industrial Growth and
Employment: Thai University Research Association; Research Report
No. 7, November 1980

รายงานที่ 6 ประมาณการ